

Izhaja 10.
dan vsacega
meseca.

POPOTNIK

Velja za celo
leto 3 gold. za
pol leta 1 gold.
60 kr.

List za šolo in dom.

III. leto.

V Celji, 10. decembra 1882.

12. list.

Vabilo k sodelovanju in naročbi.

Do tretjega gre rado, pravi stari pregovor, tako je tudi „Popotnik“ tri leta iz prijaznega Celja obiskoval svoje bližnje in dalne prijatelje, ali z novim letom zapusti Celje in se preseli v Maribor, odkoder bo zopet dvakrat na mesec in sicer 10. in 25. dan izhajal. Da bo toliko uspešnejše v povzdigo domače šolske omike kakor za napredek slovenskega ljudstva sploh delovati zamogel, prosi vse svoje dosedanje prijatelje in podpornike, da bi mu še znanprej zvesti ostali, ga duševno in gmotno podpirali ter mu novih podpornikov pridobivati blagovolili. On sam si bo po vseh svojih močeh prizadeval, da vstreza po programu željam svojih prijateljev. — Vsako početje, katero nima zadostne podpore, hira in ostane brez uspeha; zato je k uspešnemu delovanju treba združenih moči; kajti le s temi se zamorejo sigurno premagati vse ovire, proti katerim posameznik malo ali nič ne opravi. Združimo se tedaj k duševnemu delu, spodbujajmo eden drugega, pred vsemi gospodje učitelji, katerim je „Popotnik“ posebno namenjen, da skusimo sami, kaj premore združena moč.

Od 10. decembra t. l. naprej naj se vsi rokopisi, dopisi in druge stvari za „Popotnika“ blagovoljno pošiljajo novemu uredniku pod naslovom: Gospod Miha Nerat, nadučitelj in bivši c. k. okr. šolski nadzornik v Mariboru.

Naročnina, ktera znaša kakor do sedaj za celo leto tri goldinarje, za pol leto pa 1 gold. 60 kr., naj se pošilja gospodu Ivanu Leonu, založniku in tiskarju v Mariboru, kteremu se tudi naznanila in slučajne reklamacije pošiljajo. Učiteljskim pripravnikom se daja Popotnik po znižani ceni po 2 gold. za celo leto in po 1 gold. za pol leta.

Pri tej priliki, ko Popotnika dalji duševni in gmotni podpora prav gorko priporočamo, se prav serčno zahvaljujemo vsim njegovim dosedanjim dobrotnikom bodisi, da so ga podpirali s sodelovanjem ali z naročbo.

V Celji 8. decembra 1882.

Vredništvo.

Korist znanosti in umetnosti.

Kako žalosten je morel biti pač stan človeštva v onih časih, ko je Bog pervence tega rodu iz srečnega rajskega verta pahnil! V potu svojega obraza si je moral kruh služiti; zemlja mu je bila nemila; trnje in osat mu je rodila. Težko, zelo težko je moralo biti prvemu človeku pri sercu, ko je iz tolike sreče v toliko revščino padel. Z oslabljenimi dušnimi močmi si je skušal svoj sedanji položaj zboljšati, svojo revščino kolikor mogoče zatreti. Toda človek sam sebi prepuščen je slaba stvarica, ki se lahko zmoti. Pozabil je človek celó na Boga; a tudi Bog je njega skoraj čisto zapustil. Tako je prišlo, da je človek vedno hiral in še v nekterih krajih vedno hira, kar nam očitvidno kažejo prebivalci Afrikanski. Da pa so se ti nesrečneži še tako silno malo povzdignili in še kakor živina živé, temu so krive tudi mnogoverstne druge okolščine; kajti v poprešnjih časih niso prišli Afrikanci z nobenim drugim narodom v bližjo dotiko; niso si mogli prisvojiti tega, kar n. pr. Gerki, Rimljani, Feničani. Še pisati in brati niso znali, v čemur vendar vsa omika in vsa dušna vzvišenost cimi. Vemo pa za gotovo, da vsaka znanost, vsaka umetnost, vsaka iznajdba človeško serce požlahtnjuje, mu njegov um razbistruje, pamet razsvetljuje, pa tudi telesne zmožnosti pospešuje; pa to ne le samo pri posameznem človeku, ampak pri celih narodih.

Kje bi bila še omika človeštva, ko bi ne imeli onih izverstnih gerških in latinskih klasikov, naj si bodo že historični ali poetični; kdo bi nam mogel kaj povedati o zgodovini človeštva za časa Gerkov, Rimljanov in drugih narcodov, ko bi se nam ne bila ohranila slavna zgodovinska dela od Herodota, Tukidida, Livija, Tacita itd.? Kdo bi nas učil peti in pesmi zlagati, ko bi ne imeli Homera, očeta vsega pesništva, Virgilija, Ovidija, Horacija in drugih? Da nam pa zgodovina močno koristi, to že priča slavni Ciceron, ki pravi, da je „*historia testis temporum, lux veritatis, memoria rerum gestarum, magistra vitae et nuntia vetustatis.*“ Po Dijodoru pa je zgodovina „*adju-trix providentiae, sacerdos veritatis, animus philosophorum.*“ Treba je tedaj se zgodovine dobro učiti, ker ona je tudi znanost, koje pa niti tat ne ukrade niti moli ne pojedo. Kdo pa neki ne pozna moči pesem, ki serce ogrevajo, um bistrijo, žalost pregnajo in za narod in občni blagor navdušujejo? Pa kakor zgodovina in pesemstvo človeka jači in olikuje, tako ga omikuje tudi vsaka druga veda, naj že bode ta ali ona: Veroznanstvo, filozofija, astronomija, fizika, kemija itd. Natančneje si pa samo kemijo pogledjmo, kaj ona zamore. Iznašel je namreč v petnajstem stoletju s pomočjo kemije smodnik Bertold Schwarz. Ta mož je s to iznajdbo večje spremembe napravil po svetu, nego največi učenjaki, umetniki in slavni vladarji na svojih prestolih. S smodnikom smemo reči, je še le pričela omika riti po svetu; s smodnikom je nastala svoboda tudi prostemu ljudstvu, ki je poprej ječalo pod težkim jarmom svojih velikašev. Smodnik je pregnal roparske zverine daleč v hribovje in goste gozde ter napravil šelišča tudi v samoti varna. S smodnikom dobile so tudi naprave v vojski drugačno podobo. Ravno tako je razrušila smodikova

moč sive mogočne skale, koje so se poprej vsemu prizadevanju, jih razrušiti, posmehovale in tako napravile hlaponu prosto pot čez hribe in goré.

A ne samo le vede koristijo človeku, ampak tudi umetnosti. Veliko moč imajo, kakor je vsakemu znano, slike v sebi. Samo eden primer hočem navesti, ki to mnenje potrjuje. Ko sta namreč sv. Ciril in Metod, slavna naša aposteljna, na Bolgarsko prišla, obljubil jima je knez, ki je takrat Bolgarijo vladal, da se hoče pokristjaniti. A preden se je čisto spreobrn timer, trebalo je dost, truda od strani teh aposteljn timer. Na posled mu pa pokaže sv. Ciril podobo poslednjega dne. To podoba zagledavši spreoberne se knez, postane goreč kristjan in priznava sam, da mu je pri pogledu te podobe serce uterpnilo in se prostovoljno odpovedalo paganstvu. Enake važnosti za človeka in njegovo blagostanje je tudi kiparstvo, risanje, sploh vse umetnosti. Ker so pa znanstva in umetnosti tolike važnosti ne le za posameznega človeka, ampak za celo človeštvo, je vsakemu človeku sveta dolžnost, da se jih kolikor mogoče, nauči in tako k občni omiki in vesoljn timer blagostanju pomaga. Naj bi se toraj nikdo ne izogibal priložnosti, znanstev si pridobiti, nikdo ne zanemarjal talenta, kojega mu je dobrotljivi stvarnik za to ali ono umetnost podelil, temuč vsakdo naj na primernem polji dela in napreduje.

Z.

Zemljepise v narodni šoli.

Spisuje J. K e l c.

(Dalje.)

3. K r a n j s k o.

Po kateri poti bi se dalo od nas v Celje priti? Proti kateri strani bi se morali podati naprej? V katero mesto bi prišli? Po kateri cesti bi se od Ptuja peljali? Proti kateri strani najprej? Kako daleč proti tej strani? Proti kateri strani bi se peljali potem? V katerem mestu bi sedaj bili? Ob kateri reki leži Celje? V katero reko se steka Savinja? Peljimo se po železnici ob Savinji do njenega izliva! Na kateri strani se izliva v Savo? Tukaj smo dospeli do meje. Kteri deželi mejite ena ob drugo? Pokaži, kje bi se prepeljali po železnici iz Štajarskega v to deželo? Kako se imenuje ta dežela? Na kateri strani od nas leži Kranjsko? Ponovi in pokaži, po kateri poti in kje bi dospeli od nas na Kranjsko? Ktera reka dela mejo med Štajarskim in Kranjskim? Na kateri strani Štajarske? Na kateri strani Kranjske? Na katerem obrežji Save se začne Štajarsko? Na katerem Kranjsko? Sedaj vam hočem meje Kranjske vojvodine risati. Kakšni naslov ima Kranjsko? Zakaj? Ktere dežele že poznamo, ki imajo naslov vojvodina? Na kateri strani od Kranjske je Štajarska, Koroška vojvodina? Koliko meri poveršje na Štajarskem? Koliko na Koroškem? Kranjsko pa meri 100 □ Mm. Koliko meri Kranjsko? Ktera od teh treh dežel je največa? Za koliko je Štajarsko večo od Kranjskega? Kolikokrat toliko je Štajarsko, kakor Kranjsko?

Za koliko je Koroško večje od Kranjskega? itd. Kranjsko ima 470.000 prebivalcev. Koliko prebivalcev ima Kranjsko? Ktera že od znanih dežel ima največ prebivalcev? Koliko jih ima Štajarsko? Za koliko jih je več od prebivalcev na Kranjskem? Koliko prebivalcev ima Koroško? Vi že lahko spoznate, ktera dežela je boljše obljudena Kranjska ali Koroška? Zakaj? Kako bomo zvedeli, ktera dežela je povprek najbolj obljudena?

Na Kranjskem prebiva blizu 450.000 Slovencev. Koliko Slovencev prebiva na Kranjskem? V katerih deželah še prebivajo Slovenci? Koliko na Štajarskem in Koroškem? Koliko do sedaj vseh skupaj? Ob ktere dežele meji Kranjsko na severu in severo-vzhodu? Na vzhodu in jugu ob Hrvaško. Ob ktero deželo na vzhodu in jugu? Pokaži! Na zahodu ob Primorsko. Ob ktero deželo na zahodu? Povej in pokaži, ob ktere dežele meji Kranjsko. Na kateri strani? (Ponova vsega dosedanjega.)

Največja reka na Kranjskem je Sava, ki na severo-zahodni strani te dežele izvira, ter ima dva vira. Hočem jo narisati. Ktera reka je na Kranjskem največja? Na kateri strani izvira? Koliko virov ima? Pokaži je na zemljevidu! Pokaži, kje se ta dva vira združita? Od tistega prostora naprej se še le ta reka Sava imenuje. Od katerega kraja naprej se imenuje ta reka Sava? Pokaži tudi njen tek! Proti kateri strani teče naprej? Proti kateri potem? Med katerima deželama dela mejo? Potem teče na Hrvaško. Koliko virov ima reka Sava? Pokaži, kateri je severni! Ta vir se imenuje podkorenska Sava. Kako se imenuje severni vir Save? Južni pa bohinska Sava ali Savica. Kako se imenuje južni vir? Ta dva vira se združita pri Radoljici v pravo Savo. Pri katerem mestu se združita ta dva vira v pravo Savo? Pokaži in ponovi še enkrat začetek in tek Save! Sava ima na Kranjskem tudi več večjih in manjših dotokov. Pokaži desno obrežje Save na Kranjskem! Na desnem obrežji ji dotekajo: Ljubljanska, ki ima pri svojem viru ime Pivka. Ta se skrije pod zemljo v postonjsko jamo in se prikaže kot Unec iz pod zemlje. Unec ponikne zopet v zemljo in priteče kot Ljubljanska na svetlo. Kteri dotok Save že poznamo? Na katerem obrežji se steka v Savo? Koliko imen ima ta dotok? Kako se imenuje pri viru? Pokaži, kako daleč se Pivka imenuje! Kam se skrije sedaj? V katero jamo? O postonjski jami bomo pozneje natančneje slišali. Kakošno ime ima, ko se izpod zemlje prikaže? Kako daleč ima ime Unec? Kam ponikne zopet? Kakšno ime ima v svojem dolenjem teku? Ponovi in pokaži vse, kar smo o Ljubljanci slišali! Drugi dotoki na desni strani so: Krka in mejna Kulpa. Pokaži ta dva dotoka in pokaži njun tek! Idrija in Vipava imate na Kranjskem samo vir, ter se iztekate v Sočo na Primorskem. Pokaži, kje izvira Idrija, Vipava! Proti kateri strani teče prva, druga? Ktera od teh rek je na severu, jugu? V katero reko se izlivate? V kateri deželi teče Soča? Na kateri strani Kranjske je Primorsko? Kdo mi vé vse reke na Kranjskem ponoviti? Kranjsko ima tudi več jezer. Kaj se imenuje jezero? Naj večja jezera so: Bohinjsko, Blejsko in Cirkniško. Pokaži bohinjsko, blejsko, cirkniško jezero! Ktero od teh je naj večje? Ktero je naj bolje na jugu, na

severu? Na kateri strani leži bohinjsko jezero? Kaj mi veš o cirčniškem jezeru povedati?

Kranjska vojvodina je po večjem gorata dežela. Kakšna je kranjska vojvodina glede površja? Največje gore so razprostrte na severu in to so južno apneniške alpe. Na kateri strani so največje gore razprostrte? Kako se imenujejo? V katerih deželah smo že imeli južne apneniške alpe? Na Kranjskem se te alpe razprostirajo od severa proti jugu z imenom julsko pogorje. Pokaži julsko pogorje! Največja bregova sta Triglav in Mangart. Pokaži Triglav, Mangart! Kteri od teh je boljše na severu, na jugu? Ktera reka izvira pri Mangartu, ktera pri Triglavu? Ob koroško-kranjski meji imamo Karavanke. Pokaži Karavanke! V katerih deželah se razprostirajo? Kteri prelazi so v Karavankah? Ob kranjsko-štajarski meji so kamniške planine z Grintovcem. Kje se razprostirajo kamniške planine? Kako se imenuje največji breg tukaj? Kaj mi veš o apneniških alpah na Kranjskem povedati? Na južno-izhodni strani ob hrvaški meji je pogorstvo z imenom Gorjanci. Kje so Gorjanci? Na kateri strani meji Kranjsko ob Hrvaško? (Nekaj o Uskokih.) Na južno-zahodni strani Kranjskega ob primorski meji se razprostira goli Kras. Kje se razprostira Kras? Ob meji ktere dežele? Ali je Kras porasteno gorovje? Zakaj ne? Kaj je vzrok, da je goli postal? Kaj se nahaja v notrajnosti Krasa? Kaj šami večkrat po teh votlinah ali jamah? Poznaš ktero takšno jamo na Kranjskem? Kako se imenuje? Ktera reka teče v postonjski jami? (Postonjska jama III. ber. str. 95.) Kaj mi veš o bregovih, rekah, jezerih na Kranjskem povedati? Sredi teh kranjskih gora se širi prostrana ravnina. Kaj se razprostira sredi imenovanih kranjskih gora? Pokaži in povej, med katerimi gorami se ta ravnina razprostira? Ktere reke tečejo po njej? itd. Glede površja in narave v obče se Kranjsko deli: v Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko. V ktere dežele se loči Kranjsko? Pokaži, na kateri strani je Gorenjsko, Dolenjsko, Notranjsko! Po katerem delu se razprostira najvišje bregovje? Ktero bregovje je na Gorenjskem, Notranjskem, Dolenjskem? Ktere reke? V katerem delu je blejsko, bohinjsko, cirčniško jezero? itd. Kteri del je na severu? Na kateri strani Kranjske je Dolenjsko, Notranjsko? Podnebje je po bregovitih straneh hladno, po dolinah nekoliko topleje. Pokaži, kje je podnebje hladno! Po katerih krajih topleje? Glede površja in podnebja se tudi ne pridela dovolj žita. Kje se morebiti najbolj s poljedelstvom pečajo? Kakor žito, morajo tudi živino iz drugih dežel vvažati. Ktere stvari morajo Kranjci v drugih deželah kupovati? Zelo imenitno pa je na Kranjskem bučelarstvo. Kaj donaša bučelarstvo Kranjcem? (Nekoliko natančneje o bučelarstvu. Slavni učitelj bučelarstva Janža na Dunaji pri Mariji Tereziji). Po toplejih krajih raste tudi precej vina. Kje bi po priliki bila za gorice uгода lega na Kranjskem? Dobiva pa se največ v celi Avstriji živega srebra in sicer v Idriji. Kaj se dobiva v Idriji? Kakšne barve je? Je-li navadno trdna telesnina? Čemu se rabi? (Toplomer.) Dobiva se tudi precej premoga, železne rude, z izdolovanjem poslednje v različne reči tira se precej živahna obrtnost. Ker pomanjkuje železnic in večjih

tekočih vodâ je tudi trgovina še v slabem stanju. Ktera železnica pelje mimo Celja iz Štajarskega na Kranjsko? Ob kateri reki? Pokaži progo te železnice! Ktere že znane dežele veže južna železnica? V katerih deželah smo že imeli cesarjevič Rudolfovo železnico? Pelje ta železnica tudi po Kranjskem? Kje? Ktere že znane dežele veže ta železnica? (Ponavljanje.)

Ljubljana je glavno mesto Kranjskega. Pokaži Ljubljano! Ob kateri reki? V katerem delu Kranjskega? Po kateri poti bi se dalo od nas v Ljubljano dospeti? Ima nad 23.000 prebivalcev. Kolikokrat toliko prebivalcev ima naše glavno mesto? Koliko prebivalcev ima Ljubljana več od Maribora, Celovca? Ktero med temi mesti ima največ prebivalcev? Ktero bi prišlo potem na vrsto? Ktero potem itd.? Kranjci zvolijo v dež. zbor 37 poslancev. Kje ima dež. zbor svoje seje? V drž. zbor volijo 10 poslancev. V Ljubljani je sedež dež. vlade in knezoškofa. Čegav sedež je v Ljubljani? Učni zavodi so: gimnazija, realka, učiteljišče in mnogo drugih šol. Kteri učni zavodi so v Ljubljani? (Kaj je Slovenska Matica. O šoli.) Druga mesta: Tržič, železo, usnje, Kranj, Kamnik, Loka, Krško, Novomesto, Ribnica, rešetarji, Černomelj, Kočevje, Nemci; Postojna, sloveča jama. (Z različnimi vprašanji zaradi popolne razumitve glede lege, itd. Ponavljanje vsega. Primerjavno vse že znane dežele).

Prvi pouk

po analitično-sintetični učbi.

Spisujeta Ivan Kelc in Sim. Šalamun.

(Dalje.)

IV. ura.

A. Nazorni nauk: (Pohištvo.)

Kje ste najrajši, kadar je zunaj mrzlo? V hiši stanujemo; ona je naše stanovanje. Kaj je hiša, ker v njej stanujemo? Skozi kaj pridemo v hišo? Kam pridemo najprej skozi vrata? Kam zamoremo iz veže priti? Skozi kaj pridemo v sobo ali izbo? Imenuj mi nekatere reči, ki jih vidimo v izbi! Čemu je miza? Ktere dele ima miza? Iz česa so mize? Iz česa še? Kdo dela lesene mize? Kaj še dela mizar? Čemu rabimo stole? Imenuj mi dele stola! Na čem še lahko sedimo? Kje lahko več ljudi sedi, na stolu ali na klopi? Kje so navadno v izbi klopi? Iz česa so stoli in klopi? Kaj še vidite v izbi? Čemu je omara? Kaj hranjemo v omari? Zakaj? Iz česa je omara? Kdo dela omare? Kaj vidite na steni? Čemu rabimo ogledalo? Zakaj se gledamo v ogledalo? Kaj nam kažejo podobe? Kdo mala podobe? Zakaj častimo podobe? Na koga nas spominjajo podobe? Čemu je polica? Kaj devljemo na polico? Kje počivamo po noči? Imenuj mi dele postelje! Kdo dela postelje in iz česa? Kaj še visi na steni, ki nam kaže čas?

Reči, ktere imamo v izbi in jih lahko prenesemo iz enega prostora na drugega, se imenujejo hišna priprava ali pohištvo. Imenuj mi pohištvo! Kakšno bi moralo pohištvo vedno biti?

Kaj je ura? Čemu je ura? Kaj nam tedaj kaže ura? S čim kaže ura? Koliko kazalcev ima ura? Učitelj pokaže uro in vpraša: sta na uri oba kazalca enako velika? Na kaj kažeta kazalca? Na čem so številke? Koliko jih je? Štejmo! Koliko kazalcev in koliko števil vidimo na plošči? Kako se imenuje ta zadnji del ure? Kaj je v tem okrovu? Kaj goni kolesca? Na čem vidimo, da ura ide? Kdo mi ve dele ure povedati? Kje imamo ure? Kako imenujemo uro, ki na steni visi? Kako uro, ktero imamo v žepu, ki je v zvoniku? Ktere so večje ali manjše? Kje dobivamo ure? Pri kom? Kdo dela tedaj ure? Mnogo ur se tudi izdeluje v tvornicah ali fabrikah.

Spoznavanje in čitanje rimskih števil na uri. Učitelj pokaže na uri ob eni popoldne in vpraša: Na ktero število kaže manjši, na ktero večji kazalec? Učitelj pove, kadar kaže manjši kazalec na „eno“ večji pa na „dvanajst“ da je ob eni. Na ktero število bo kazal manjši kazalec ob dveh in na ktero večji.

Pazite! kateri od teh dveh kazalcev se bo hitreje sukal? (Učitelj pokaže.) Kako daleč je prišel manjši v tem času, ko se je večji enkrat okoli zasukal? Kolikokrat se zasučé večji okoli med tem, ko manjši od enega števila do drugega pride? Na ktero število bo kazal manjši ob petih, na ktero večji? itd.

Na kaj nas opominjajo ure? Ure nas opominjajo, kako naglo čas hiti in kako naj ž njim skopujemo. Čas je zlato.

B. Pripoved.

V času, ko še ljudje ur niso imeli, živela je neka stara, marljiva gospodinja, ki je imela tri lene deklet. Kakor hitro je petelin zjutraj prvič zapel, vstala je gospodinja in ko je drugič zapel, zbudila je svoje deklet. To rano vstajanje deklam ni bilo po volji in ker so mislile, da je petelin sè svojim petjem temu kriv, sklenile so ga usmrtiti. Skrivoma zadavijo petelina. Ko petelina več bilo ni, ni mogla gospodinja vedeti, ob kolikih je in pozvala je deklet na delo, kakor hitro se je zbudila. Pripetilo se je večkrat, da so deklet morale ob polnoči posteljo zapustiti in na delo iti. Obžalovale so zategadelj svoje djanje in kupile na tihem drugega petelina ter ga darovale svoji gospodnji. V starosti bile so vesele, da so se v mladosti navadile marljivo delati in zgodaj vstajati.

Rana ura, zlata ura.

C. Izpraševanje, pogovor in nauk.

D. Risanje ure.

Učitelj nariše uro na tablo in vpraša: Kaj sem tukaj narisal? Ali je to prava ura? Kakšna ura je to? Kdo jo zna tukaj na tabli narisati? Kdo

mi še ve dele ure imenovati? Kakšne ure imamo? Kdo dela ure? Kaj nam kažejo ure?

E. Razkrojitev besede „ura.“

Učitelj še enkrat pokaže uro ter vpraša: Kaj je to? Recite lepo! to je ura. Zgovorite še enkrat prav počasi „ura“ in pazite, kaj bom na tabli naredil! $\begin{smallmatrix} u-ra \\ u-r-a \end{smallmatrix}$ Kaj ste zgovorili, ko sem napravil prvo zakrivljeno črto? Kaj ste zgovorili pri drugi? Kolikokrat ste prenehali? Koliko zlogov ima tedaj ta beseda? Kako se glasi prvi, kako drugi? Zgovorite še enkrat prvi zlog! Kaj slišite, ako zgovorite prvi zlog? Koliko glasov ima tedaj prvi zlog? Kako se glasi? Zgovorite še enkrat prvi glas in pazite, kaj bom na tabli napravil! Kaj ste zgovorili, ko sem naredil to ležečo črto? Kaj pomeni tedaj ta črta? Kdo mi ve še drugi zlog zgovoriti? Kteri glas slišite tukaj najprej? Kterega na koncu? Zgovorite še enkrat počasi ta dva zloga in pazite, kaj bom na tabli naredil! Kaj ste zgovorili pri prvi, kaj pri drugi črti? Koliko ležečih črt je na tabli? Kaj pomeni 1. 2. 3. 1. Recite tako dolgo pri prvi črti „u“, dokler vam druge ne pokažem in potem hitro „r“! Česa ima urar mnogo? Recite tako dolgo prva dva glasa, dokler vam tretje črte ne pokažem in potem hitro „a“! Recite še enkrat prav počasi celo besedo!

F. Pisanje besede „ura.“

Table na klop! 1. 2. 3. Napravite si tri ležeče črte! Kako se imenuje prvi glas v besedi ura? Hočem vam znamenje za prvi glas pokazati. Pri kateri črti sem nastavlil? itd. Koliko debelih črt ima črka u? Kje ste te črti zvezani, zgoraj ali spodaj? Uč. pokaže tiskano črko u in vpraša: koliko debelih črt ima tudi ta črka? Kje ste zvenani? Kako se imenuje tedaj ta črka? Če hočemo črko u pisati, bomo smeli tako napraviti? Kdo mi jo zna tukaj na tabli napisati? Sedaj vsi skupaj na tablicah! Kako se imenuje drugi glas v besedi ura? Pazite! kako bom znamenje za drugi glas napravil. Kje sem nastavlil? itd. Koliko debelih črt ima ta črka? Kaj ima tukaj zgoraj? (zanjkico.) Je-li to pisana ali tiskana črka r? Uč. pokaže tiskano črko r ter vpraša: kako se imenuje tudi ta črka? Kdo mi zna črko r napisati? Sedaj vsi skupaj na tablicah! Enako pri črki a.

Vsestranska sestava znanih črk in sicer pismenih in tiskanih; ur, ar, ru, u-ra, ra-ma, ru-ta, le-ča, o-ma-ra, ma-ti, te-ta, le-to, i-me, ma-lo, te-le, u-ra mi-ne, itd. s vsakokratnim pogovorom dotične besede.

Petje.

Samoglasniki. Začetnica str. 59. in 60. u, u, u, u, u in i, u, e, o, a.

Začetek čitanja iz Začetnice.

Učitelj naj stroga pazi, da otroci vedno kažejo na tisto črko, zlog ali besedo, ktera se čita. Čitanje naj bo posebno v začetku zelo počasno, naravno,

razumljivo in glasno. O besedah naj se pogovarja, da bodo otroci znali, kaj čitajo.

Pri pisanji ili prepisavanji naj pusti večkrat na šolski tabli težje črke, pa vsikdar med črtami napisati. Pri prepisavanji na tablice naj pusti večkrat tiskano nego pisano pisati. Pazi naj vedno, da otroci delajo, kje je treba tenke, debele, okrogle, ravne, nagnjene črte, in da vsikdar do prave črte vlečejo. Pri pisanju naj se držijo ravno, da bode lega vseh črk enaka.

Čitanje in pisanje se vrši sedaj samo do črke v in to se naj vrši tolikokrat, da se doseže zgoraj omenjeni način čitanja.

(Dalje sledi.)

Pogovori o sadjoreji.

(Spisuje J. Juvan.)

(Dalje.)

V. Kako in kedaj se s popkom cepi.

Bl.: Ja, da ne pozabim, — popred ste rekli, da še po enem načinu majhna drevesca cepiti znate, povejte mi še ta način!

Jan.: Na drugi način se cepi s popkom in sicer od sv. Jurja do sv. Mihela, dokler je drevje muževo.

Bl.: Tedaj se z nakladom cepi celo zimo, s popkom pa celo poletje; ali bom mar celo leto kar cepil? Kdaj bom pa druga dela opravljal?

Jan.: Saj ne pravim, da zmiraj kar cepite, ampak da se med tem časom lahko cepi. Če bi eno celo leto kar cepili, nacepili bi lahko drevesc za celo faro.

Bl.: Ne bodite precej tako hudi! saj jaz se le šalim. Povejte mi raji, kako se s popkom cepi?

Jan.: Najpred morate vedeti, da ni vsak popek za to cepljenje.

Bl.: Ne?

Jan.: Na mladikah so trojni popki, namreč cvetni, lesni in perni.

Bl.: Kteri so tedaj dobri?

Jan.: Za cepljenje so le dobri lesni popki.

Bl.: Kako bom pa lesne popke spoznal?

Jan.: Pojdite z mano! kmalo vas bom naučil lesne popke spoznavati.

Poglejte, na tej mladiki so trojni popki; le dobro glejte! ti tukaj le so debeli in okrogli, takih se veliko na postranskih vejah najde, ti bodo cvetje pognali. Poglejte te-le; ti so najdrobnejši in bodo zgoli perje pognali. Lesni popki so pa ti-le, glejte! kako so lepi, polni in podolgovati, večidel so nastavljeni v sredi vršnih mladik, in samo ti so dobri za popkovanje, — ti lepo mladike poženó.

Bl.: Zdaj jih bom pa že poznal.

Jan.: Saj sem rekel, da se boste precej naučili.

(Slapar vzame mladiko v levo roko, položi jo na dlan in izreže z ostrim nožičem lesni popek tako iz mladike, da se ga je pol palca kože na obeh

koncch, in kar je bilo mogoče, tudi na straneh držalo, pod popkom pa tudi malo lesa.)

Glejte! tako se popek izreže. Boste zdaj znali?

Bl.: To bom pa že znal.

Jan.: Zdaj pojdite z mano, pokazal vam bom, kako se cepi.

(Slapar je prerezal na divjaku z nožičem od zgoraj doli kožo tako na dolgo, kolikor dolga je bila koža, ki se je popka držala, zgoraj pa po čez; potem je odločil kožo z zagojzdico in je spravil platico s popkom tako spod, da se je le popek vidil in pravi:) Zdaj se pa mora zgorej in spodej s povoščenim trakom rana trdo poviti, in čez tri tedne se spet odvezati, če se je popek prijel ali ne.

Bl.: Tako naglo?

Jan.: Da, tako naglo. Zapomnite si pa, da se tako cepi, kar je mogoče nizko na divjaku, kjer je gladka koža.

Če je pa divjak že palec debel, da se še po vejah tako cepiti.

Bl.: Se li celo leto da tako cepiti?

Jan.: Celo leto, dekler je drevje muževno. Vendar vedite, ako cepite pred kresom, izreže se popek iz letne mladike, ktera je bila odrezana, preden je drevo muževno postalo; zakaj če se taka mladika v senčno zemljo vtakne, do kresa zdrava ostane, in njen popek že prvo leto mladiko požene. Cepite pa po kresu, odreže se popek iz mladike tisto leto izrasle, in se mu pol peresa odreže, pa ta popek se prvo leto prime in še le drugo pomlad mladiko požene.

Če zeleno mladiko odrežete, in precej ne popkate, morate jo v vodo djati, da ne zvene. Čez tri dni se ne da ohraniti.

Kadar boste popke iskali, glejte da bodo popolnoma; zmrzli ali od bolnega drevesa, kar se po črnem strženu ali po rujavem lesu spozna, niso za nič.

Tako cepiti morate kak oblačen tih dan, ali pa zjutraj in zvečer, da se popek ne usuši. Boljše je tudi na senčni strani divjaka cepiti.

Bl.: Zdaj že dobro znam; pa kakor vidim, boljše je pred kresom cepiti, da že tisto leto mladika izraste.

Jan.: Ne, ni boljše; kajti prvo leto pognana mladika je tako slaba, da lahko pozebe.

Bl.: Ja, Janez! kakšno pa bo tako drevo? zgoraj bodo nežlahtne veje rasle, spodej pa le ena sama žlahtna iz tega popka.

Jan.: Nebo tako ne. Če pred kresom cepite, morate divjaka, kedar vidite, da se je popek dobro prejel, en dober palec nad cepom tako prekoma odrezati, da rana na drugo stran popka pride, in drugo leto še ostali konček divjaka vrh cepa odrežite in z voskom zamažite. Ako ste pa po kresu cepili, odrežite divjaka prihodnjo pomlad nad prijetim popkom in ga zdolej čisto otrebite.

Bl.: No zdaj že nam po tem načinu tudi dobro cepiti. Z nakladom se bom pa pri gojdnih drevescih vadih hitro in prav prirezovati.

- Jan.: Prav imate. Mene zelo veseli, dai mate toliko veselje do sadjereje. Ono nedeljo ste hotli pa še nekoliko zabavljati.
- Bl.: Res je to, saj mi je žal, da sem tako nerodno govoril. Veste, še celo moja žena — pa nikar ne zamerite — je rekla: Ako je Slapar tako moder, naj sam sebi najprvo pomaga. Pa jaz sem bil hud in sem rekel, da hočem ravno tako delati, kakor me vi učite.
- Jan.: Ni mogoče! ženske so pač res kratkih misli, pa dolgih las.
- Bl.: Saj jaz tudi tako pravim; po svojem bom delal, če prav žena godrnja, saj sem tega že vajen.
- Jan.: Prav imate. Le mene ubogajte. Če si boste več cepljencev izredili, kar jih za dom rabite, lahko jih boste dobro prodali.
- Bl.: Janez! zakaj pa vi sami bolj drevesc ne redite?
- Jan.: Saj me poznate, kakšne narave sem, aikar se nad mano ne pohujšajte!
- Bl.: I no! saj vam nočem nič očitati, — vsak človek ima nekaj posebnega na sebi.
- Jan.: Da, da. — Noč se dela, jaz moram domu.
- Bl.: Nočem vas zadrževati, ker imate grd pot domu. Lahko noč! Pridite v nedeljo spet k meni, da me boste še kaj naučili!
- Jan.: Morda pridem, če bo lepo vreme. Lako noč!
- Bl.: Lahko noč!
- (Sam s sabo: Peške sejati, pleti, okopavati, jih v vrtno šolo, kakor Janez pravi, presajati, obrezavati, z nakladom in s popkom cepiti — že znam. Bog mu daj dobro! Če v nedeljo pride, rekel bom še pečenko pripraviti, če prav žena godrnja; pri enem ušesu bo šlo noter, pri drugem ven. Sčasoma se bo že boljšega prepričala in ga bo začela tudi bolj čislati, akoravno ji je zdaj skoro trn v peti.)
- Blaž vzame izpraznjen bokal in kupici, ter nese domn. Žena ga ravno sreča in naglo vpraša: Kake pivce si pa imel na vrtu? Cel popoldan te skoro ni videti.
- Mož: He! Slaparjev Janez je bil pri meni, pripovedoval mi je spet nekaj o sadjereji. Ti, Jera! zmirom ga bolj čislam, on res nima prazne glave.
- Žena: Tako! oni lenuh je bil spet pri tebi in te s svojim priliznjenim jezikom zapeljal? Pa ne, da bi mu bil vina zastonj dal?
- Mož: Kaj pa da. Če v nedeljo spet pride, moraš mu še tudi pečenko pripraviti.
- Žena: Kaj jaz? rajše vidim, da me male miši snedo, kakor da bi te ubogala. Jaz varujem pri vsaki najmanjši stvarici, ti boš pa takega lenuha napajal in mu še s pečenko stregel. Tega ne trpim nikakor!
- Mož: Veš kaj, Jera! v nedeljo si že godrnjala, danes se celó kregaš; da bo pa mir besedi, rečem ti tole: Jaz sem gospodar, jaz moram gledati, da se kak krajcar prisluži, mož je glava! glej da pečenko v nedeljo pripraviš, ako Janez pride; če ne, napel bom druge strune. Slapar je mož — in sicer učen mož.

Žena : Njegova modrost in tvoja niste nič vredni. Ako pa hočeš na beraško palico priti, le povabi vse lenuhe cele fare skupaj in odpri jim klet. Pet in dvajset let sem pri tebi in celi čas sem bila varčna, kar se je dalo; ti boš pa — kakor se kaže — vse, kar smo prihranila, dal lenuhom.

Mož : Ne žali ljudi, ki so časi vredni. Pri tem pa ostane, da bo v nedeljo pečenka. Zdaj pa pojdi po svojem delu!

(Dalje prihodnjič.)

Turški plašč.

Narodna povestica iz Senožškega okraja.

Bilo je za časa, ko so kruti krvoloki Turki divjali po Notranjskem. Tedaj je prilomastila mala četa teh divjakov tudi v Gabrče, malo vas, pol ure oddaljeno od Senožškega trga na Notranjskem. Poveljnik četi zaukaže, da postoji pred hišo najlepšo v tej vasi. To se zgodi. Divja druhal postoji pred zaznamovano hišo ter se s hrupom vsuje noter nadejaje se obilega plena. Hišni gospodar je na to se svojimi otroki takoj zbežal, vzemši sabo v naglici nekaj najpotrebnejših reči, a ne tako žena njegova. Ona je ravno prala „štrene“ v veži in pogumna žena ni se dala motiti pri tem delu po Turkih. Ta pogumnost in meada več še njen zali obraz in vitka, lepa rast je Turka poveljnika kar osupnila in zaukazal je svoji četi, da se nima ničesar v tej hiši dotakniti. Žena pa je še prala naprej. A zdaj stopi poveljnik k njej ter ji pove, da bo morala iti z njim. Ona mu na to dé, da bo storila, kar hoče, — le toliko prostosti naj ji še dovoli, da bode „štrene“ s plohom vred zakopala v zemljo na vrtu. To ji je dovolil. Ko je storila, za kar je prosila, pa je čla s Turki. Turki pa so kar odšli iz vasi in niso se več prikazali. Preteklo je sedem let. Potem pa je prišla ta žena zopet nazaj v svojo domovino k možu in k otrokom; posrečilo se ji je namreč po mnogih nezgodah uiti iz turške sužnosti. A mož njen se je bil vnovič oženil in otroci so se bili nove matere že navadili. Ne mož, ne otroci niso več poznali te žene. Zdaj jim le-ta izkoplje „štrene in ploh —, kar je bila zagrebala pred odhodom na vrtu. A tudi zdaj je mož in z njim otroci poznati nočejo. Na to ona vse v hiši bogato obdari s zlati ter — odide. Gre pa k cerkveniku gabrške cerkvice ter mu izroči za cerkev svoje vasi dragocen s zlatom in mnogimi biseri obit plašč v dar, češ, da bo le-ta spominjal potomce na njene zgodbe. Ta plašč je še sedaj v gabrški cerkvi shranjen in ga vsakdo lahko vidi v žagradi. Žena pa je potem, ko je „turški plašč“ cerkvi izročila, koj zginila; nikdo ne vé kam. Eni pravijo, da se je v morji potopila, drugi pa, da je šla zopet nazaj na Turško.

A. G.

Dopisi.

Celje. V učiteljskih krogih se je zopet pričelo živahnije življenje, odkar se je šola pričela; posebno se odlikuje v tem obziru celjsko učiteljsko društvo, katero je v tekočem letu svoje prvo mesečno zborovanje obhajalo 2. novemb. drugo pa 7. dec., v katerem so bila zanimivejša sporočila o izviru in razvoju jezika, učni poskus iz pisalno-bralne metode in pa o telovadbi. Vse točke dnevnega reda so se v občno zadovoljnost obravnavale, le pogrešali smo še posvetovanja, kako bi nam bilo delati, da se naše sicer krepko učiteljsko društvo še bolj okrepi, kako bi upljivalo na večji razvoj učiteljskih društev v drugih slovenskih krajih na Štajarskem in v kaki zavezi bi ta društva med seboj bila, da zaniorejo vspešneje delovati v dosego smotra, kojega zahtevajo notranje šolske zadeve kakor tudi zunanje učiteljsko stanje. Upamo pa, da se bo v prihodnjem zborovanju o tej stvari kaj ukrenilo in se tako začetek storil za večje slovenske učiteljske skupine, katerim bo mogoče kaj zdatnejega za naše šolstvo doseči.

Savinjska dolina. Kakor iz prijateljskega pisma zvem, se misliš, dragi „Popotnik“, iz Celja v Maribor seliti. Odkoder nam dohajaš, vsikdar se smeš naše gostoljubnosti nadjati, dokler ostaneš, kakor si bil do zdaj. Da boš v prihodnje celo dvakrat na mesec dohajal, to me je pa še posebno razveselilo. Spodbujaš nas s tem, da Te v prihodnje še zdatneje podpiramo kakor do zdaj. Kdo pa bi tudi hotel zaostajati, kedar gre za to, svojemu zvestemu prijatelju kako veselje pripraviti? Po uzrokih Tvoje preselitve sicer nisem popraševal, pa toliko vem, da previdno ravnaš in le to narmerjavaš, kar Tvoje početje pospešuje. Pri mojem velikem veselju, da boš zopet dvakrat izhajal, še imam le te želje, da bi se narodna zavednost povsod popolnoma probudila, ljubezen do domovine in svojega naroda vse enako oživljala in pa sloga vsako dobro početje krepila. Če se združijo te tri sestrice kot naše tovašice, potem dosežemo vse, kar Ti in s Tabo mi doseči želimo. Na svidenje v Mariboru!

Šmarski okraj. Odkar se je naše učiteljsko društvo z namerjanim rogačkim učiteljskim društvom združilo, kakor je Popotnik že poročal, da se je zgodilo, nadjali smo se prav živahnega življenja v našem društvu, ali naše nade se do sedaj še niso vresničile, dasiravno bi prav srčno želeli, da bi se saj nekaj storilo. Posebno je naša želja ta, da bi se razun drugih šolo zadevajajočih stvari v našem razširjanem društvu premišljevalo tudi to, kako bi se dala učiteljska društva povsod osnovati, že obstoječa krepiti in posamezna v večja združiti. Misel, katero je neki celjski dopisnik v Popotniku sporočil o slovenski učiteljski zavezi, se nam zdi prav koristna in ni ravno težko izpeljiva. Kedar bo prihodnje zborovanje našega učiteljskega društva, se bo brez dvoma tudi o tej stvari pogovarjalo in sklepalo. Kar se bo sklenilo, hočem v Popotniku poročati in bi dobro bilo, ko bi tudi druga učiteljska društva na Štajarskem enako storila, posebno pa celjsko in ptujsko. — Drugih zanimivih stvari tukaj ni kakor k večjemu to, da je Šmarčane v začetku šolskega leta zaderža-

valo šolsko poslopje šolo pričeti. Dasiravno je šola nova in je mnogo mnogo stala, je strop že vendar toliko sprhnel, da se je moral popraviti. Zakaj se je to delo do začetka šole odlagalo, tega pa ne vemo sporočati.

Novice in razne stvari.

(Presvitli cesar) je podaril 300 gld. za šolo na Bizelskem.

(Odlikoval je) presvitli cesar preč. stolnega prošta v Mariboru gospoda Fr. Zorčiča za mnogoletne zasluge v cerkvenem kakor šolskem obziru z redom železne krone tretjega reda.

(Sreberni križec) za zasluge je podelil presvitli cesar g. Antonu Leban, nadučitelju v Komnu.

(Na mariborskem učiteljišči) je letos 114 pripravnikov in sicer v I. letu 32, v II. 26, v III. 34 in v IV. 22. Izmed teh je 74 Slovencev, 38 Nemcev in 2 Čeha.

(Pripovedke za mladino,) 1. zvezek, spisal prof. Hubad, natisnil in založil Blanke v Ptuiju, cena 20 kr. To delce se mladini gorko priporoča.

(Vrtec) ima v zadnjem listu letošnjega leta sledečo vsebino: Na sveti večer (pesem), Brat in sestra, Napoleon I. s podobo, Magij Bardija, Temešvar s podobo, Kako se jazbecu kuri, Dnevni red za pridne otroke, Siroat (pesem) in Razne stvari. Ne moremo drugače kakor da ta lični list za našo mladino znova prav gorko priporočamo; za celo leto stane 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Prejšnji letniki se dobivajo od 1874 do zdaj terdo vezani za 15 gld., nevezani pa za 12 gld.

(Spomenik) o čeststoletni zvezi vojvodine Kranjske z dinastijo Habsburško namerava Matica Slovenska pokloniti presvitlemu cesarju o priliki Njegovega bivanja na Kranjskem v prihodnjem letu. V to svrhu vabi vse pisatelje slovenske na delovanje o tem Spomeniku. Posebno dobro došle bodo zgodovinske razprave, ki se tičejo Habsburžanov in slovenskega naroda, pa tudi pesniški in leposlovni izdelki, bodisi v dramatični, lirski ali epični obliki se radi sprejmejo, če so le s slavnostno priliko v kaki zvezi. Spisi se pošiljajo do 1. aprila 1883 prvosedstvu Matice Slovenske v Ljubljano. Nadjati se je, da bodo vsi slovenski pisatelji, osobito zgodovinarji in pesniki skušali, to slavnost dostojno obhajati v slavo presvitlega vladarja in čast naroda slovenskega.

(Tomboło,) katero je priredilo kat. podporno društvo o priliki svojega občnega zbora 19. nov. t. l. v prid božičnice za revne otroke šol celjske okolice, se je vdeležilo obilo občinstva iz raznih stanov.

(Štjarska hranilnica) je podarila za šolske stavbe sledečim šolam večje ali manjše zneske in sicer šoli na Svetini 300 gld., pri sv. Lorencu 100 gld., na Sladki gori 200 gld., na Ponkvi 800 gld., pri sv. Miklavžu 400 gld., na Žu-

semu 200 gld., pri sv. Florjanu 400 gld., v Vitanji 400 gld. in v Loki 200 gld.

(**Veliko efektno loterijo**) napravi upravni odbor „Narodni dom“ v Ljubljani. Do zdaj že ima 2257 dobitkov v vrednosti 15.000 gld.; število teh dobitkov se bo pa še zdatno pomnožilo. Prvi dobitok bo presegal vrednost 1000 gld. Srečka stane 1 gld.

(**Učiteljske službe**) so razpisane: pri Svetjem poleg Ormuža, IV. plač. razred sè stanovanjem do 1. januarja 1883, na Humu, IV. plač. razred in stanovanje do 15. decembra t. l., v Stopercih IV. plač. in stanovanje do 20. decembra t. l., pri sv. Marjeti (ptuj. šolski okraj), IV. plač. razred in soba do 20. decembra t. l., na šoli ptujske okolice III. plač. razred do 20. decembra t. l., v Ptuji učiteljska služba s 700 gld. in podučiteljska s 560 gld. do 1. januarja 1883 in pri sv. Marku poleg Ptuja podučiteljska služba IV. plač. razred do 20. decembra t. l.

(**Pisanke in risanke**), ktere sta izdala gg. Iv. Lapajne v Kerškem in M. Grubbauer v Lincu, ukazal je rabiti ljudskim šolam na Primorskem c. kr. deželni šolski svet v Trstu.

(**Razširila**) se je šola v Slovenski Bistrici v petrazrednico.

(**Dr. Jurij Daničič**), profesor visoke šole v Belemgradu, slavni pisatelj jugoslavjanski in ud raznih učenih društev je umrl v Zagrebu 16. nov. t. l. Prepeljali so mrtveca na željo srbskega kralja v Beligrad, kjer so ga slovesno pokopali.

(**Vsi letošnji listi**) Popotniki se še dobijo pri založniku v Celji kakor tudi I. in II. tečaj po 2 gld. 10 kr.

Spremembe pri učiteljstvu.

Na Štajarskem: G. Janez Knapč pride od sv. Jederti pri Laškem trgu kot zač. učitelj v Luče (gornjegraški šol. okraj). — Na Kranjskem: G. L. Zupin pride kot stalni učitelj v Brusnico, g. Maier kot stalni uč. v Jesenice in g. Medic v Leskovec, g. Jan. Rodič stal. učit. v Št. Jurji; gpdč. Matanovič je postala stalna učiteljica na dekliški šoli v Černomlji in Ana Bauer v Mokronogu. Začetni učitelji so postali učiteljski pripravniki gg: Avg. Šefančič, Tramte in Stiasni v Kamniku, A. Pin v Polhovem Gradcu in gpdč. Droll zač. učiteljica pri sv. Petru poleg Novega mesta.

Listnica.

P. n. naročniki, kateri še niso naročnine za tekoče leto poravnali, naj blagovolijo to še ta mesec storiti, da se račun sklene. — Gospode sodelovalce pa prav uljudno prosimo, da še zanaprej prav marljivo pišejo in svoje spise novemu gospodu uredniku v Maribor pošiljajo. Ako kdo med letom kakega lista ni dobil, naj se blagovoljno oglasi, da se mu dopošlje.

Popotnikov I. II. in III. tečaj

se dobiva po znižani ceni
za 2 gld. 10 kr. tečaj
pri založništvu v Celji.

Naznanilo.

P. n. naročnikom „Praktične metodike“ si dovoljujem naznanjati, da se do konca t. m. gotovo natisne in razpošlje. Zeló se mi vstreže, ako se mi dotična naročnina (80 kr.) po nakaznici do takrat dopošlje.

Krško, 7. decembra 1882.

I. Lapajne.

Domovinoslovje

za slovenske ljudske šole spisal I. L. v drugem popravljenem natisu z dvema zemljevidoma se dobi po 20 kr. pri Ivan Leon-u, tiskarju v Mariboru.